

LÜBNAN'DA GENEL SEÇİMLER VE DEĞİŞİM RÜZGÂRI

IŞINSU ACAR

GİRİŞ

Lübnan'da 15 Mayıs 2022'de, kronik siyasi istikrarsızlık ve ekonomik kriz gölgesinde gerçekleştirilen genel seçimlerin yerel ve bölgesel düzeyde önemli etkileri olacaktır. Bir ihtimal seçimlerin ardından kriz sarmalının devam etmesiyle, diğer ihtimal halkın eşitsizliğe, kötü yönetime ve kutuplaşmaya karşı iradesini ortaya koyarak

haklarına ve hayallerine sahip çıkmasıdır. Bu senaryoların bir sonucu olarak ülkede yeni bir başkanın seçilmesi, İsrail ile deniz sınırlarının çizilmesi, IMF ile müzakereler, gaz ve elektrik anlaşmaları gibi hayati konulardaki gelişmeler şekillenecektir.

Çalışma öncelikle Lübnan'daki seçim sistemini, ardından 2018 seçim sonuçlarını, 2022 seçimleri öncesindeki tartışmalar üzerinden

siyasi ve sosyal zemin arasındaki ilişkiyi ve seçmen eğilimini irdelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmada seçmen kararında etkili olan faktörlere ve kamuoyu anketlerinin tahminlerine değinilecek ve seçim sonuçları üzerinden değerlendirme yapılacaktır. Sonuç bölümünde seçim sonuçlarının dengeleri nasıl değiştirebileceği ve önümüzdeki sürece ilişkin beklentiler ele alınacaktır.

LÜBNAN'DAKİ SEÇİM SİSTEMİ

Yaklaşık 18 farklı dinî topluluğa ev sahipliği yapan Lübnan'da etnik ve mezhepsel temele dayalı güç paylaşım sisteminin kökenleri Osmanlı döneminden de eski tarihlere kadar uzanmaktadır. Ancak günümüz sisteminin temelleri 1943 tarihli Ulusal Pakt ile atılmış ve uzun yıllar devam eden Lübnan iç savaşı 1975 yılında patlak verdiği zaman bu sistemin kırılma noktası gözler önüne serilmiştir. 1989'da savaşı sona erdiren Taif Anlaşması'nda 128 sandalyeli meclisteki milletvekili dağılımında kotaların 28 Sünni, 28 Şii, 8 Dürzi, 34 Marunî Hristiyan, 14 Ortodoks, 8 Katolik, 5 Ermeni, 2 Alevi, 1 Hristiyanlar içindeki azınlıklar olarak ayrılmasına karar verilmiştir. Cumhurbaşkanının Marunî Hristiyan, başbakanın Sünni Müslüman ve meclis başkanının Şii Müslüman olması da yine siyasi teamül olarak kabul edilmiştir. Ancak savaş ağaları ve siyasi elitler manipüleye son derece açık olan bu sistem üzerinden kendi topluluklarına hizmet götürme karşılığında müşteri ağları oluşturmuştur. Buna ek olarak, Lübnan'ın jeopolitik konumu ülkenin bölgesel güçlerin stratejik çıkarlarını test ettiği bir deney sahasına dönüşmesine neden olmuştur. Siyasi ve sosyal düzlemde kutuplaşmanın derinleşmesiyle ülkedeki siyasi aktörleri iki kutup üzerinden okuma genel bir eğilim hâline gelmiştir.

Eski Lübnan Başbakanı Refik Hariri'nin 2005'te suikasta kurban gitmesi, Suriye birliklerinin Lübnan'dan çekilmesi, bağımsız bir liderliğin getirilmesi ve serbest parlamento seçimlerinin düzenlenmesi gibi taleplerin öne sürüldüğü bir dizi barışçıl gösteriyi tetiklemiştir. Sedir Devrimi olarak bilinen gösteriler sırasında Suriye-Lübnan sınırlarının gözden geçirilmesi gerektiğini savunan ve dış müdahaleye karşı çıkan siyasi partiler, 14 Mart İttifakı adı altında birleşmiştir. İttifakın en güçlü figürü ülkenin en büyük Sünni partisi Gelecek Hareketi'nin lideri Saad Hariri olmuştur. Diğer önemli figürler arasında Sedir Devrimi'ne aktif katılım gösteren Lübnan Ketaib Partisi Lideri Sami el-Cemil, İlerici Sosyalist Partisi lideri Velid Canbolat ve Lübnan Kuvvetleri Partisi Genel Başkanı Samir Ca'ca' yer almıştır. 14 Mart İttifakı'nın karşısında ise Suriye yanlısı duruşları vasıtasıyla bir araya gelen Lübnan Hizbullahı ve Emel Hareketi ile daha küçük ölçekte etkiye sahip olan Meradde Hareketi, Ermeni Devrimci Federasyonu (Taşnak) ve Suriye Sosyal Milliyetçi Partisi yer almıştır. 8 Mart İttifakı'nın ana direği olan Hizbullah, Lübnan'ı İran'ın yörüngesine yerleştirmek için Marunî Hristiyanları temsil iddiasındaki Özgür Yurtsever Hareketi lideri Mişel Avn'ı kendi tarafına çekerek cumhurbaşkanı yapmıştır.

Sedir Devrimi'nden bu yana ülkede sayısız protesto gerçekleşmiştir. 2006'da dönemin Başbakanı Fuad Sinyora'nın liderliğine karşı protesto ve oturma eylemi gerçekleşmiştir. Parlamento çoğunlukla Sünni ve Dürzilerden oy alan 14 Mart İttifakı ile çoğunlukla Şiilerden oy alan ve hükümette azınlık olarak yer alan 8 Mart İttifakı arasında bölünmüştür. Mayıs 2008'de yeni bir mezhepsel şiddet dalgası başlamıştır. 2011'de Arap Baharı'ndan etkilenen halk, protestolarda siyasi reform çağrılarına

Beyrut Limanı hâlâ yıkımın izlerini taşıyor.

odaklanmıştır. Temmuz 2015'te hükûmetin atık krizine çözüm bulamamasına tepki olarak protesto patlak vermiştir. 17 Ekim 2019'da benzin, tütün ve Whatsapp uygulamasına getirilmesi planlanan düzenleme halkı sokaklara dökmüştür. Mezhepsel yönetim, işsizlik, yolsuzluk ve hükûmetin elektrik ve su gibi temel hizmetleri sağlamadaki başarısızlıkları yüzünden gösteriler kısa sürede yayılmıştır. 14 Mart İttifakı içinde yer alan partiler halka "sakin ve barışçıl" bir hareket çağrısı yapmış ve çeşitli noktalarda mitingler düzenlemiştir. Bir yandan da istikrarı, güvenliği ve temel hakları korumak için hükûmete diyalog çağrısında bulunmuştur. Ancak keyfi gözaltı, kötü muamele ve aşırı güç kullanımı gibi vakaların önüne geçilememiştir. Etki analizleri gösteriler sonucunda Lübnan ekonomisinin belkemiği olan turizmin %80 düştüğünü bildirmektedir. 31 Aralık 2019'da sona eren protestolar birkaç hafta sonra tekrar patlak vermiş ve yeni hükûmetin kurulmasında gecikmeye neden ol-

muştur. Uluslararası toplum, hükûmeti yeni bir yönetim sistemini benimsememeleri hâlinde patlama riskine karşı uyarmış ve gecikmeden özellikle Şii grup Hizbullah'ı sorumlu tutmuştur. 4 Ağustos 2020'de başkenti harap eden Beyrut Limanı'ndaki patlama yeni bir protesto dalgası yaratmıştır. Hesap verebilirlik ve ekonomik durğunluğa yönelik şikâyetlerin dile getirildiği protestolar hâlâ son bulmamıştır. 2021 yılında Covid-19 vakasının yayılmasını engellemek için uygulanan sokağa çıkma yasağının uzatılması ve akaryakıt kaçakçılığına yönelik şikâyetler de protestoların fitilini ateşleyen unsurlar olmuştur.

Günümüzde Lübnan'daki ana gerilim hatlarının ilki Hizbullah'ın İran'a bağlılığı ve İsrail'e karşı direniş stratejisini yürütmedeki kararlılığı şeklinde ortaya çıkmıştır. İkinci olarak, Taif Anlaşması'nın Lübnan halkı arasındaki ilişkileri yönetme iddiasını kaybetmiş olduğu görülmektedir. Hizbullah, Emel ve Özgür Yurtsever

Hizbullah, Emel ve Özgür Yurtsever Hareketi çoğunluklu olarak İran ve Suriye'yi destekleyen Şii kesimden oy alırken, 14 Mart İttifakı muhafazakâr Arap ülkelerini destekleyen ve çoğunluğu Sünni ve Dürzi olan kesimden oy almaktadır.

Beyrut kenti genel seçim öncesi kampanyalarla donatılıyor

Hareketi çoğunluklu olarak İran ve Suriye'yi destekleyen Şii kesimden oy alırken, 14 Mart İttifakı muhafazakâr Arap ülkelerini destekleyen ve çoğunluğu Sünni ve Dürzi olan kesimden oy almaktadır. Bununla birlikte, seçimin Beyrut Limanı'ndaki patlamadan bu yana ilk kez gerçekleşiyor olması, Saad Hariri'nin seçimi boykot etme kararı alması ve Özgür Yurtsever Hareketi'nin düşen popülaritesi gibi değişkenlerin seçmen davranışı üzerinde nasıl etkileyeceğini analiz etmek gerekmektedir.

2022 GENEL SEÇİM ÖNCESİ TARTIŞMALAR

24 Ocak 2022'de Saad Hariri'nin siyasete ara verdiğini sürpriz bir şekilde açıklaması ve ardından seçimleri boykot etmeye çağırması Hizbullah'ın Sünni liderliğinde oluşacak boşluktan yararlanıp yararlanamayacağı üzerine hararetli bir tartışma başlatmıştır. Mart ayında Başbakan Necip Mikati'nin aday olmayacağını açıklaması ve Sünni siyasetçiler arasında yaşanan kırılmalar, Beyrut ve Trablus'ta Sünni koltukların ciddi bir kıs-

mının kaybedileceğine yönelik endişeyi artmıştır. Bazı Gelecek Hareketi üyeleri partiden istifa ederek seçimlere bağımsız aday olarak girmiştir. Diğerleri ise Sünni seçmenleri oylamayı boykot etmeye çağırmıştır. 14 Mart İttifakı'nın seçim propaganda-sının kalbinde Hizbullah'ın ülkeyi silah ve güçle yönetmek iste-dğine dair vurgulama yer al-mıştır.

Hristiyan seçmenler arasında ABD ve Suudi Arabistan'dan destek gören Lübnan Kuvvetleri ile Hizbullah'a yakınlığıyla bilinen Dışişleri Bakanı Cibran Basil li-derliğindeki Özgür Yurtsever Hareketi arasındaki rekabet göze çarpmıştır. Seçim öncesi anketlerde Özgür Yurtsever Ha-reketi'ne verilen desteğin azal-dığı gözlemlenmiştir. Bu düşü-şün arkasında Basil'in Beyrut Limanı'ndaki patlamadan sonra hükümet kurma sürecini en-gellemesi, yolsuzluğa karışması, ABD tarafından kendisine uy-gulanan Magnitsky Yasası yap-tırımları ve Hizbullah'ın silahlı bir aktör olarak meşrulaşması konusundaki aşırılıkçı tutumu-nun etkili olduğu öne sürül-mektedir.¹ Basil, partinin azalan popülaritesini onarmak amacıyla Suriyelileri ülkedeki sosyal ve ekonomik tablodan ve BM ile

AB'yi mültecileri kalıcı olarak Lübnan'a yerleştirmeye çalış-makla suçlamıştır. Lübnan Cum-hurbaşkanı ve Özgür Yurtsever Hareketi'nin kurucusu Mişel Avn, Lübnan'ın artık bir buçuk milyon mültecinin yükünü taşıyamadı-ğına dair peşi sıra açıklamalar yapmıştır. Avn, BM Genel Se-kreteri Antonio Guterres'i 1701 sayılı kararın uygulanmasına iliş-kin raporda Lübnan'ın çeşitli düzeylerde yaşadığı gerçekleri yansıtmamakla da eleştirmiş, nefret söylemine ek olarak, Lüb-nan Kuvvetleri ABD'nin ve İsrail'in ajanı olmakla suçlanarak mağdur rolü oynanmaya çalı-şılmıştır.

Diğer partilere kıyasla daha iyi maddi olanaklara ve silah gücüne sahip olan Hizbullah, 2022 seçimleri öncesinde ken-disine oy vermeyenlere hizmet sunmayı bir kez daha reddetmiş, şiddet ve yıldırma taktiğine baş-vurmuştur. Nitekim Güçlü Cum-huriyet Bloku üyesi Milletvekili Antoine Habaşi, Hizbullah'ın seçmenlere iki milyon lira ver-diğini ve kendisine karşı olan Şii muhaliflerin isimlerini liste-lerden sildiğini söylemiştir.² AB misyonunun baş gözlemci-si György Hölvényi, seçimlerde yaygın oy satın alma, kayırma-cılık ve yolsuzluk uygulamaları

Diğer partilere kıyasla daha iyi maddi olanaklara ve silah gücüne sahip olan Hizbullah, 2022 seçimleri öncesinde kendisine oy vermeyenlere hizmet sunmayı bir kez daha reddetmiş, şiddet ve yıldırma taktiğine başvurmuştur.

¹ Hanin Ghaddar, "Hezbollah Leaders Are Dreading the Election—But They Have a Plan," The Washington Institute for Near East Policy, 1 Şubat 2022.

² "Hizbullah'a muhaliflerine rüşvet verme suçlaması", Şarkul Avsat, 5 Mayıs 2022.

Lübnan İçişleri Bakanı Besam Mevlevi genel seçim hakkında açıklamada bulunuyor.

gerçekleştiğini doğrulamıştır. Lübnan Demokratik Seçimler Derneği yetkilileri en az 3 bin 600 ihlal saptamıştır. Seçmenlere gözdağı ve baskı yapıldığına dair haberlere ek olarak, Lübnan Demokratik Seçimler Derneği gözlemcileri çoğunluğu Hizbullah ile Emel Hareketi'ne mensup siyasi partizanlar tarafından saldırıya uğramış ve tehdit edilmiştir.³ Güneyde ve Baalbek kentinde gözlemciler sandık merkezlerini terk etmek zorunda bırakılırken, doğudaki Zahle kasabası ve güneydeki Kfar Melki kasabasında Hizbullah ve Emel üyeleriyle Hristiyan Lübnanlı güçler arasında arbede çıkmıştır.

Havuç ve sopa taktiği dışında oy kullanmaya seferber etme hususunda ruhani liderlerin otoritesinden faydalandığı görülm-

üştür. Caferi Genel Müftüsü Şeyh Ahmed Kabalan, seçimleri boykot etmenin veya geçersiz oy kullanmanın haram olduğunu savunmuş ve Hizbullah ve Emel Hareketi'ne oy verilmesi çağrısında bulunmuştur. Buna karşılık, Lübnan Marunî Patriği Mar Beşara Butrus er-Rai, halkın Lübnan'ın egemenliğine saldırıda bulunan jeopolitik girişimleri reddettiğini vurgulamıştır. Gelecek Hareketi seçimleri boykot çağrısı alınca Lübnan Müftüsü Şeyh Abdullatif Deryan tarafından Sünnilere seçimlere yoğun katılım göstermeleri ve doğru kişileri seçmeleri çağrısında bulunulmuştur. Daha önce Hariri'ye verdiği destekle bilinen Lübnan Yüksek İslam Şeriat Konseyi de Lübnan ve kardeş Arap ülkeleri arasındaki kardeşlik bağının korunması çağrısında bulunmuştur.

³ Kareem Chehayeb, "Lebanon's pro-Hezbollah bloc loses parliamentary majority", Al Jazeera, 17 Mayıs 2022.

Geleneksel partilerin dışında performansı en çok merak edilen figürler 2019'da beceriksiz ve yozlaşmış görülen siyasi elitlere karşı başlatılan protestolarda ün kazanan aktivist ve bağımsız isimler olmuştur. Bu figürlerin mezhep ya da din temelli bir temsili sağlamadığını düşünen bir kesimden ciddi oy alması beklenmiştir. Yurt dışında yaşayan Lübnanlı seçmenin özgürce oy kullanma imkânının bağımsız adaylar lehine oy dengelerine yansıtacağı öngörülmüştür.

Öte yandan, önemli oranda seçmenin oy kullanmanın bir fark yaratacağına dair inançlarını yitirdiğine de dikkat çekilmektedir. Arap Barometre'nin 2020 ile 2021 baharı arasındaki anketinde 18 ila 29 yaş arasındaki Lübnan vatandaşlarının yüzde 63'ünün göç etmek istediği ortaya çıkmıştır.⁴ Oxfam, anket aracılığıyla toplanan veriler sonucunda seçime katılım oranının %54 civarına düşeceğini tahmin etmiştir.⁵ Bu düşüşün arkasında bir kez daha sisteme yönelik güven ve inancını yitirme ile alternatif önerilere ikna olamama gibi unsurlar yer almıştır. Ankette yabancı bir kuruluşla ilişki, yolsuzluk, kapsayıcı gündem, halkın taleplerini dile getirme ve

ekonomik krizi çözme gibi temalar söz konusu olduğunda bağımsız adayların ön plana çıktığı görülmüştür. Geleneksel siyasi partiler ise yerleşim bölgesine maddi destek sağlama, mezhep/aileye olan bağlılık, liderlik kapasitesi ve tarihî sebep/alışkanlıklar nedeniyle ön plana çıkmaktadır.

2022 GENEL SEÇİM SONUÇLARI

Genel seçime yurt içi katılım oranı 597 aday ve 77 listenin yarıştığı 2018 seçimlerindeki %50 oranından %41'e gerilemiştir. Düşük katılımın nedenleri arasında artan yakıt maliyetleri ve siyasi elitlerin genel umutsuzluğa karşı aksiyon almaması yer almıştır. Buna ek olarak, Saad Hariri'nin seçimi boykot kararı alması da katılımın düşük kalmasında etkili olmuştur.

2018 seçimlerinde 8 Mart ittifakı toplamda 76 sandalye elde ederek açık ara galip gelmiştir. Şii gruplar en iyi performansı İsrail ile temas noktası olan Güney Lübnan'da ve Baalbek-Hermel'de sergilemiştir. 2022'de Hizbullah hareketi ve destekçileri parlamentodaki 128 sandalyenin yaklaşık 59'unu elde etmiş ve çoğunluğu sağ-

Genel seçime yurt içi katılım oranı 597 aday ve 77 listenin yarıştığı 2018 seçimlerindeki %50 oranından %41'e gerilemiştir. Düşük katılımın nedenleri arasında artan yakıt maliyetleri ve siyasi elitlerin genel umutsuzluğa karşı aksiyon almaması yer almıştır. Buna ek olarak, Saad Hariri'nin seçimi boykot kararı alması da katılımın düşük kalmasında etkili olmuştur.

⁴ "Half of Lebanese consider migrating", Arab Barometer, 26 Nisan 2022.

⁵ Dana Abed, Rihab Sawaya ve Nadim Tabbal, "Analyzing Voter Turnout and Behavior in Lebanon", Oxfam, 26 Nisan 2022.

lamak için gereken 65 sandalyenin altında kalmıştır. Geçmiş seçimlere göre artış kaydeden Hizbullah'ın milletvekili sayısı 13'e yükselmiştir. Ancak müttefiklerinin oy kaybetmiş veya meclise girememiş olması 8 Mart İttifakı'nın ülkedeki en büyük Hristiyan bloku olma unvanını kaybetmesine neden olmuştur. Örneğin, Emel Hareketi bir önceki seçimlere göre iki sandalye kaybederek 15 milletvekili çıkarmıştır. Meradde Hareketi'nin milletvekili sayısı altıdan ikiye inmiştir. Ancak en büyük darbeyi 24 milletvekilinden 18 milletvekiline düşen Özgür Yurtsever Hareketi almıştır. Böylece Hizbullah liderliğindeki ittifak meclisteki çoğunluğu kaybetmiştir.

14 Mart İttifakı 2018 seçimlerinde sandalyelerin ancak 47'sini alabilmişti. 2022 seçimlerinde ise Lübnan Kuvvetleri sandalye sayısını yirmiye çıkararak parlamentodaki en güçlü blok hâline gelmiştir. Ketaib sandalye sayısını 3'ten 5'e çıkarırken, İlerici Sosyalist Partisi toplamda 8 sandalye elde edebilmiştir. Ge-

lecek Hareketi'nin sandalye sayısı Sünni boykotu nedeniyle 7'ye gerilemiştir. Gelecek Hareketi'nden kopan isimler yanında siyasi manzaraya yeni dâhil olan ve reform talep eden isimler de bağımsız adaylar kategorisinde yarışmıştır. 2018 seçimlerinde sadece 6 bağımsız aday meclise girmeyi başarırken, 2022'de bu sayı 15'i bulmuştur. Göze çarpan bir diğer büyük değişim, sivil toplumu temsil eden adayların başarısı olmuştur. 2018 seçimlerinde 66 adaydan oluşan ulusal bir koalisyon (Kulluna Watani) halkın ezici bir çoğunlukla geleneksel parti ve siyasi figürleri seçmesi nedeniyle sadece 1 koltuk kazanabilmişti. 2022 seçimlerinde ise sivil toplumdan meclise girmeyi başaran aday sayısı 13 olarak kaydedilmiştir. Lübnan Kuvvetleri ve müttefikleri, Ketaib, Gelecek Hareketi, İlerici Sosyalist Partisi ve müttefikleri, bağımsız adaylar ve sivil toplumdan adayların başarısı bir arada değerlendirildiğinde, bunların mecliste toplamda 69 sandalyeyle çoğunluğu kazandıkları görülmektedir.

Tablo: 2018'den 2022'ye Lübnan Meclisinde Değişen Milletvekili Sayıları

Siyasi Parti	İttifak	Temsil Edilen Toplum Tabanı	2018 Milletvekili/Sandalye Sayısı	2022
Milletvekili/Sandalye Sayısı				
Özgür Yurtsever Hareketi	8 Mart	Hristiyan	24	18
Emel Hareketi	8 Mart	Şii	17	15
Hizbullah	8 Mart	Şii	12	13
Meradde	8 Mart	Hristiyan	6	2
Ermeni Devrimci Federasyonu (Taşnak)	8 Mart	Ermeni	3	3
Ketaib	14 Mart	Hristiyan	3	5
Lübnan Kuvvetleri	14 Mart		15	20
İlerici Sosyalist Partisi	14 Mart	Dürzi	9	8
Gelecek Hareketi	14 Mart	Sünni	20	7
Sivil Toplum	-		1	13
Bağımsız Adaylar	-		6	15

Seçimi boykot eden Hariri destekçileri Beyrut'ta şişme havuzda vakit geçiriyor

"Değişim Güçleri" olarak adlandırılan adaylar, Lübnan siyasetinin merkezinde yer alan ve Hizbullah'a yakınlığıyla bilinen pek çok ismi mağlup etmiştir. Dağlık Şuf-Aley bölgesinde Marc Bahjout Daou, uzun zamandır Lübnan siyaset sahnesinde yer alan Hizbullah müttefikli Dürzi Lübnan Demokrat Partisi lideri Talal Arslan'ı yenmiştir. Aynı bölgeden çevre bilimci Najat Khatar Aoun ve hukuk profesörü Halime Ibrahim Ka'kür parlamentoya girmeyi başarmıştır. Önde gelen politikacılardan koltuk kaybeden bir diğer isim Sünni Onur Partisi lideri Faysal Kerame ve Dürzi Lübnan Arap Birlik Partisi lideri Viam Vahab olmuştur. Bekaa İkinci bölgesinde Suriye rejimine yakın isimlerden Meclis Başkan Yardımcısı Hristiyan Ortodoks Elie Ferzli seçimi kaybetmiştir. Hizbullah'ın hâkim olduğu Güney Lübnan'da,

Suriye Sosyalist Milliyetçi Partisi'nden Esed Hardan Ortodoks Hristiyan koltuğunu göz doktoru Elias Caradi'ye kaptırmıştır. Avukat Firas Hamdan ise Şii Hizbullah ve Emel Hareketi'nin adayı Mervan Hayreddin'in önüne geçmiştir.

Değişim Güçleri'nin başarısının arkasındaki en önemli faktörler yurt dışındaki Lübnanlı seçmenin tercihi ve yurt içindeki Sünni boykotu olmuştur. Yurt dışındaki katılım oranı %63.05'yi bularak 2018'deki seçime kıyasla üç kat artış göstermiştir. Sandık başına gidenler arasında Lübnan'daki siyasi elitlere karşı eleştiriler getiren genç seçmenlerin yoğunluğu göze çarpmıştır. Yurt içindeyse en önemli dinamiklerden biri Hariri'nin ayrılması ile oluşan siyasi boşluğun Sünnilerin yoğun olduğu bölgelerde

seçim barajını düşürmesi olmuştur. Böylece yeni figürlerin ihtiyaç duyduğu oy sayısını elde etmesi kolaylaşmıştır.

Seçim sonuçlarının yarattığı en büyük hayal kırıklığından biri 115 kadın adaydan yalnızca 8'inin parlamentoya girebilmesi olmuştur. Mezhep temelli olmayan bir seçim yasası, mali ve ekonomik iyileşme programı ve yargı bağımsızlığı önemli olduğu kadar, kadınlara

daha fazla siyasi rol tanınmasının önünü açacak kota yasasının çıkarılması elzemdir. Muhalefetin mecliste çoğunluğu elde ettiği bir senaryoda geçici hükûmetin yerini reform programını tam anlamıyla uygulamaya koyacak bir hükûmetin alması muhtemeldir. Öte yandan, 8 Mart İttifakı'nın ağırlık kazandığı veya dengenin hâkim olduğu bir parlamentoda uzlaşya varılması çok daha zor olacaktır.

SONUÇ

Seçimin zorlu koşullara rağmen zamanında yapılması yetkililerin anayasaya bağılı kalma ve Lübnan'ın demokratik geleneklerine saygı gösterme konusundaki kararlılığının altını çizmiştir. Ancak Hizbullah'ın siyasi arenada silahlı bir aktör olarak yer alması, mültecileri özümsemeye yetecek kapasitenin yokluğu ve ekonomik kriz sorunları başlı başına seçimle çözülebilecek konular değildir. Siyasi arenanın Hizbullah yanlısı ve Hizbullah karşıtı milletvekilleri arasında bölünmüş olması önümüzdeki süreçte yapısal reformların yürürlüğe konması için yeni bir başbakanın atanması ve hükümetin kurulması sürecini zorlaştıracaktır. Yeni parlamentoda Lübnan Kuvvetleri'nin en büyük Hristiyan partisi olması Suudi Arabistan'ın ülkede yeniden nüfuz sahibi olmasının önünü açacaktır. İran tarafından desteklenen ve Suriye ile Yemen'deki faaliyetleri üzerinden Suudi Arabistan'ı terörist olarak ilan eden Hizbullah ise karşıt en güçlü blok olarak varlığını muhafaza edecektir. Bu iki blok merkez bankasının bağımsız denetimi ve mali sektör kayıplarına çözüm sunacak bir plan üzerinde anlaşmaya varabilirse IMF müzakereleri canlandırılacak ve 3 milyar dolarlık yardımın kilidi açılacaktır.

Kutuplaşmayı aşmaya yönelik zorlu süreçte bağımsız adaylar kilit rol oynayabilir. Kayırmacılık ağlarının, yabancı desteğin ve finansal

araçların yokluğu nedeniyle kısıtlı imkânlarla sahip olan bağımsız adayların tüm bu olumsuzluklar karşısında elde ettiğı başarı, insanların değişim beklentisi içinde olduğuna işaret etmiştir. Ancak reformist ve mezhepçi olmayan bir muhalefetin ortaya çıkışında belirleyici olacak nihai faktör bağımsız adayların liderlik vasıfları, uzlaşma becerileri, bireysel ve toplumsal çıkarlar arasındaki dengeyi kurabilmeleri ve hızlı hareket etme kabiliyetidir. Parti sadakatinin güçlü olduğu bir ülkede arkasında yeterli kaynaklar bulunmayan bu adayların mecliste ne kadar söz sahibi olacağı tartışma konusudur. Buna ek olarak, 13 Nisan 1975 - 13 Ekim 1990 tarihleri arasında yaşanan sivil savaş, 2005'te eski Başbakan Refik Hariri'nin öldürölmesi, 2006'da İsrail'in Lübnan'a açtığı savaş, 2011'de Arap ayaklanmaları ve 2015'te çöp protestolarından bu yana biriken sosyal, siyasi ve ekonomik travmanın ele alınmasına ve hesap verebilirliğinin tartışılmasına olanak sağlayacak ulusal bir diyalog platformunun yokluğu dikkat çekicidir. Bu sınırlamalar ülkenin mezhep partilerinin, savaş ağalarının ve komşu ülkelerin vesayetinden kurtulması için güven ve dayanışma temelli bir çözümün geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Topluluklar arası maddi ve manevi desteğin sağlanması yanında, birey ve devlet kurumları arasında ilişkinin onarılması yoluyla insanlar karar alma süreçlerinde söz sahibi olacak ve aidiyet duygularını yeniden kazandıklarını hissedecektir.

İşinsu Acar

Lisans eğitimini Özyeğin Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlayarak 2020 yılında mezun olmuştur. İktisadi Kalkınma Vakfında (İKV) Avrupa Birliği çalışmaları üzerine ve Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfında (TESEV) sürdürülebilir kent projesi kapsamında stajyer olarak görev almıştır. Özyeğin Üniversitesinde araştırma asistanı olarak din ve laiklik sosyolojisi ve siyaseti üzerine çalışmıştır. İnsani yardım ve operasyonlar üzerine çalışmaları bulunan İşinsu, özellikle Suriye'de yer alan mülteci kamplarını, ülke içinde yerinden edilmiş insanları ve yardım kuruluşlarının faaliyetlerini takip etmektedir. Ayrıca Arap Baharı sonrası toplumsal hareketler ve demokratikleşme-kültür çalışmaları ilgi alanları arasındadır. Lisans eğitimi sonrasında ilgili konularda çevrim içi eğitimler almıştır. Hâlihazırda ORSAM Levant Çalışmaları Koordinatörlüğü Araştırma Asistanı olarak görev almaktadır. İleri seviyede İngilizce ve orta düzeyde Almanca bilmektedir. Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Orta Doğu Araştırmaları bölümünde yüksek lisans eğitimi görmektedir.

Telif Hakkı

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2022

Bu çalışmaya ait içeriğin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Araştırmaları Merkezi

Adres : Mustafa Kemal Mah. 2128 Sk. No: 3 Çankaya, ANKARA

Telefon : +90 850 888 15 20

Email : info@dorsam.org.tr

Fotoğraflar : Anadolu Ajansı (AA)